

По-горѣ отъ тази борба срѣщу лихварството ние поставяме економическия факторъ, какво, едновременно съ засилване на економическото развитие на страната, се създава излишенъ париченъ капиталъ (спестявания отъ трудъ, излишъкъ отъ доходи), който търси пласиране и, при посредството на кредитнитѣ заведения, се прѣдлага днесъ на нуждающитѣ се отъ кредитъ въ едно много по-голямо количество, отъ колкото въ по-ранно врѣме. По този начинъ лихварството все повече и повече ще губи почва за вирѣне.

Носители на *организования кредитъ*, както се каза, сж Българската Народна Банка, Българската Земледѣлска Банка и кредитнитѣ дружества.

Тѣ дѣйствуватъ съ собственъ капиталъ и съ чужди парични срѣдства³⁾.

Организоваността на тѣхния кредитъ състои въ това, че, като съумѣятъ да спечелятъ *довѣрието* на широката публика, мобилизиратъ (привличатъ) свободнитѣ парични срѣдства на населението при единъ сравнително низкъ $\frac{0}{100}$ лихва и имъ даватъ слѣдъ това едно ползотворно пласиране, съобразно нуждитѣ на производството⁴⁾. А понеже собствениятъ капиталъ на банкитѣ (включително дружествата) е обикновено твърдѣ ограниченъ по отношение на чуждитѣ парични срѣдства, то справедливо се казва за тѣхъ, че съ една рѣка приематъ кредитъ (пасивни операции), а съ друга раздаватъ такъвъ (активни операции). Тѣхната роля по този начинъ се свежда къмъ едно организовано посредничество — търговия съ капитали; а пъкъ печалбата имъ се гради върху разликата въ $\frac{0}{100}$, що даватъ на внесениитѣ при тѣхъ за оползотворяване суми (влогове), и онзи, що получаватъ отъ клиентитѣ си срѣщу отпуснатитѣ имъ заеми.

Собствениятъ капиталъ на Българската Народна Банка се е образувалъ отъ вноски на държавата, — Българската Народна Банка е държавно кредитно учрѣждение, — и отъ присъединение (капитализиране) къмъ тѣзи вноски на една частъ отъ ежегодно придобиванитѣ чисти печалби; на Земледѣлската Банка — отъ налогъ (въ по-ранно врѣме) върху земнитѣ произведения на земледѣлското съсловие и отъ капитализиране на чиститѣ печалби; а на кредитнитѣ дружества: отъ продажбата на акции — при търговско-акционернитѣ дружества; отъ продажба на акции, отъ мѣсеченъ вносъ и отъ капитализиране на чиститѣ печалби — при спестовно-акционернитѣ дружества; и най-сетнѣ, отъ членски вноски и капитализиране на печалбитѣ — при сдружаванията.

³⁾ »Банковото дѣло става такова само тогава, когато то има възможность да оперира съ чужди капитали«. (*Валтеръ Баджеотъ*, »Ломбардстритъ«, прѣводъ на руски отъ Е. Епштейна, Спб. 1901, стр. 218).

⁴⁾ Едно отъ най-мощнитѣ срѣдства за прибиране на спестяванията отъ този родъ изъ всички крайща на страната сж клоноветѣ на *пощенската спестовна каса*, сир. телеграфо-пощенскитѣ станции; тѣ могатъ да се уподобятъ на малки ручей, които носятъ своитѣ води въ онзи широкъ (въ нашъ смисълъ на думата) потокъ, който има да кара воденицата на Българската Народна Банка.